СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРҐАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLI. Ч. 128. Джерзи Сити, Н. Дж., понеділок, 5 червня 1933.

VOL. XLI. No. 128. Jersey City, N. J., Monday, June 5, 1933. THREE CENTS.

УКРАЇНСЬКИЙ ПАВІЛЬОН БУДЕ ОФІЦІЯЛЬНО ВІДКРИТИЙ 10 ЧЕРВНЯ

ШІКАҐО. — В останніх днях одержала Виставова Корпорація більшу скількість експонатів і це дає запевнення, що офіціяльне відкриття Українського Павільону відбудеться 10 червня, як це було пляноване.

Театр і ресторан функціонують від першого дня відкриття Вистави. Управителькою Павільону назначено панну Марію Бек.

В програму відкриття Павільону входитимуть співи Українського Шікаґовського Хору під проводом Бенецького, виступи орхестри й артистів-співаків. Надіються, що на відкриття прибуде Олександер Архипенко, відомий різьбар, котрого твори розміщується в окремій салі Павільону.

ЗЛОВИЛИ БАНДИТІВ.

КЕНЗАС СІТИ. — Поліція подає, що зловлено банду, яка викрала недавно місс Мейрі Мек Ілрой, котру потім випустила на волю, одержавши викуп в сумі $30,000.

Банда складається з 5 осіб, між якими є дві жінки.

НАТАҐАЮТЬ ДЕРЖАВНУ КАСУ.

ВАШИНҐТОН. — Сенатський Військовий Комітет взявся розслідувати справу закупна 200,000 тоалєтних ґарнітурів, призначених для членів „Сівілен Консервейшен Кор".

Військовий департамент каже, що за ті річи заплачено $100,000 більше, ніж було треба, а сталося це тому, що не куплено їх дорогою публичної оферти.

НОВИЙ ОСЯГ ГОКСА.

НЮ ЙОРК. — Капітан Гокс осягнув новий рекорд у безперервнім перелеті суші, з Лос Енджелес до Ню Йорку. Перелет тревав 13 годин і 26 мінут. Та важне тут є те, що Гокс уживав при керуванню літаком механічного приладу, який уможливляв йому відпочинок. Гокс каже, що це перший раз він міг оглядати краєвиди та їх фотографувати.

СТРІЛЯНИНА В СЕНАТІ.

ГАВАНА. — Помер посол Оскар Монтальво від ран, які одержав у сенаті від стрілів Марія Квеляра. Стрілянина повстала наслідком політичного напруження. Квеляр закидував Монтальвові шкалювання його родини по часописах.

БУДЕ ЗГОДА, ЯКЩО СВІТ ПРИЙШОВ ДО РОЗУМУ.

НЮ ЙОРК. — Джеймс Какс, бувший ґовернор стейту Огайо, а тепер делеґат на міжнародну Економічну Конференцію відїжджаючи до Лондону, заявив, що коли біда навчила світ розуму, то конференція буде успішна.

ЗАОЩАДИТЬ БІЛІОН ДОЛЯРІВ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт є певний, що в наступнім році видатки уряду будуть зменшені на $1,000,000,000.

ПОХІД ПРОТИ РЕКЕТІРІВ.

НЮ ЙОРК. — „Крусейдерс" заараняжували збори в Карнеґі Гол, де рішили повести боротьбу по цілім краю з ґенґстерами і з тими політиканами, що їх попирають. Ґенеральний прокуратор Комінґс надіслав на збори письмо, в якім заявляє, що піде на руку комітетови, бо рекетірство є національним нещастям і мусить бути знищене.

„Крусейдерс" займалися досі головно боротьбою з прогибіцією.

БЕРУТЬСЯ ДО ВОКЕРА.

НЮ ЙОРК. — З поворотом Росела Шервуда, фінансового аґента бувшого мейора Вокера, возьмуться розглядати, чи Вокер платив доходовий податок у такім розмірі, як повинен.

НАФТОВА КАТАСТРОФА.

ЛОНҐ БІЧ (Каліфорнія). — Наслідком ґазової експльозії в нафтовім заводі „Річфілд Ойл Компані" згинули 7 робітників, а про 10 осіб не знати ще, що з ними сталося. 19 осіб відіслано до шпиталів, де їх лічать від попарення і інших ран.

Експльозію чути було на 30 миль довкола. Шиби пукали на просторі 3 миль.

ПОЗИЧКОВІ АСЕКУРАЦІЙНІ ПОЛЕКШІ.

ШІКАҐО. — На „Нешенел Конвеншен оф Іншуренс Комішонерс" взято під увагу справу уділювання позичок на асекураційні полиси, як теж на грошеві звороти в готівці. Як відомо, ті позички і звороти сильно обмежено наслідком депресії. Ухвалено поставитися до цього більш ліберально, але полишено добрій волі асекураційних компаній давати чи відмовляти позички та визначувати їх висоту. Вразі потреби ті компанії можуть навіть цілком здержати уділювання позичок чи виплату грошевих зворотів.

СКАВТОВИЙ РУХ ЗРОСТАЄ.

КЕНЗАС СІТИ. — Річні збори „Нешенел Кавнсіл оф ди Бой Скавтс оф Амеріка" одержали від президента Рузвелта письмо, в якім президент підкреслює, що скавти репрезентують нову еру в моральній силі Америки. Стверджено, що число скавтів зросло підчас депресії. Зареєстровано 1,262,735 скавтів.

ҐІТЛЄР НЕ ХОЧЕ ДОКТОРАТУ.

Канцлер Ґітлєр вислав до сенату політехніки у Штутґарті письмо, в якому зрікається признаного йому титулу почесного доктора. Він зазначив, що рішучо резиґнує з надання йому такого титулу.

ДОБРИЙ ЗАБИЯКА.

На вулицях Дрогобича появився скажений пес, що покусав кілька осіб і одного кота. За псом пустився в погоню молодий кольпортер газет і ударом патика по голові убив його. Убив теж покусаного пса. Покусані особи піддалися охоронному щепленню.

ТАЄМНИЙ НАПАД НА ВЧИТЕЛЬКУ.

До шкільного будинку в Солукові, пов. Долина, добувся в полудне якийсь незнаний у селі чоловік і напав у клясі на вчительку Ядвіґу Сурдалевич, котру вдарив по голові якимсь твердим предметом. Коли приголомшена вчителька впала, бандит розігрів підкову і припік її груди. Опісля вирвав їй з кишені 50 зол. і, вдаривши її ще раз у голову, втік. Бандита шукає поліція.

БЕЛЬҐІЯ НЕ ХОЧЕ ЖИДІВ.

До Антверпії, по останнім обчисленню, прибули з Німеччини коло 400 жидівських утікачів. Втікачі одержали в Бельґії лише тимчасове приміщення, бо Бельґія з причини безробіття дозволу на постійний побут не дає. Більшість Жидів -утікачів їде до Голяндії. В Амстердамі є вже 3,000 Жидів.

ЛЕТУНСЬКИЙ МАЙДАН НА МОРІ.

З Берліна повідомляють, що корабель—летунський майдан „Вестфален" виїхав уже з кільонського порту на Атлянтійський океан. Цей корабель має бути летунським майданом для літаків, що курсуватимуть між Европою й Південною Америкою. Летунська комунікація пасажирська і товарова між Німеччиною і Ріо де Жанейро треватиме 4 дні, між Німеччиною і Буенос Айрес — 5 днів.

КРІЗА І ЛОНДОНСЬКІ ТЕАТРИ.

В Англії театри, як і врешті всюди, переживають крізу. Лондонські театри вбивають головно кабарети й кіна. Один з лондонських театрів, щоб ратувати себе від упадку, ввів у життя сензаційний помисл: кожний з видців може по першій дії, якщо він невдоволений з вистави, вийти з театру й каса виплачує йому гроші за звернений білет. Очевидно, що дирекція, а в слід за цим і преса може легко зорієнтуватися по скількости відданих білетів, чи песа „йде".

ТУРЕЧЧИНА МОДЕРНІЗУЄТЬСЯ.

Під впливом свого диктатора, Кемаля Паші, Туреччина зміняє цілий свій дотеперішній вигляд. По цілій низці розпорядків, що відносяться до модернізації Туреччини, цими днями ввів Кемаль Паша ще один. Всі Турки, що мають нетурецькі назвища (50 відсотків мають назвища арабські), мусять змінити їх на правдиво турецькі.

РОСІЙСЬКА МОВА В ПРУСІЇ.

Як довідується варшавська „Молва", на основі розпорядку нового пруського міністра освіти в середніх школах Прусії вводиться обовязкова наука російської мови та історії. В розпорядку сказано, що знання російської мови потрібне з культурних і господарських оглядів. Будуччина Німеччини буде спиратися на господарському і культурному зближенні до Сходу, отже й до Радянщини, і великою помилкою було досі, що в Німеччині іґноровано російську мову, якою говорять поверх сто міліонів людей.

НЕ БУДЕ ВИБАГЛИВИХ ПОЖИВ ДЛЯ БЕЗРОБІТНИХ.

Міська Рада допомоги в Реджайні, Саск., рішила на своїм засіданню повідомити людей на допомозі і крамарів, що вони будуть покарані, коли не будуть придержуватися спису харчових товарів, ухвалених Радою. Багато безробітних родин брали вибагливі річи, що показує, що вони дістають завелику допомогу. На рахунку мусить бути подано все, що безробітний бере. Коли би показалося, що він узяв щось іншого, а що іншого записано, то йому обітнуть допомогу, а крамареви не будуть давати бизнесу.

З ЖАЛЮ ПОПОВНИЛА САМОВБИЙСТВО.

Пані Чарлз Несбіт з Ферінтош, Альберта, не могла перенести жалю по страті своїх чотирох дітей, котрі згоріли 9. грудня мин. року, і поповнила самовбийство. Вона повісилася в своїм домі. Пані Несбіт виратувалася з мужем і двома малими дітьми з вогню, але траґедія була для неї занадто великим ударом. Вона пішла до Кемроз, щоби в шпиталі спочити, але за два дні вернулась до дому. Чоловіка тоді не було вдома. Діти, котрі згоріли, були: Артур, літ 21, Сейді 18, Віда16 і Леонард, 10.

ЗАМІСЦЬ ХЛІБА, ЖОЛУДІ І КАШТАНИ ДЛЯ УКРАЇНИ.

„Харківський Відділ постачання перевів досліди над дикими рослинами в 39 районах краю і вявив можність уживати їх для споживного промислу. Наслідком того досліджения показалось можливим зібрати тисячі тон диких яблук, грушок, каштанів, жолудей та інших рослин, придатних для споживного промислу. В харківськім краю протягом цього року має бути зібрано понад 8 тисяч тон диких овочів та рослин, що збільшить видання продуктів для робітничого постачання на десять міліонів рублів". (Ізв. 22. квітня 1933).

Примушуючи працювати українських селян як худобу, большевики думають, що й годувати їх можна як худобу. А український хліб придасться Московщині на експорт.

ЛЕГЕНЬКО ЗРАБУВАВ $123.

В готелі „Канада" у Венкувер, Б. К., приступив легенько до клерка бандит і шептав йому до уха, держачи при тім притиснений до його ребер револьвер. Недалеко сиділи гості й ані в думці їм не було, що щось робиться. Бандит змусив клерка видати йому $123 і випровадити себе задніми дверми, звідки він утік.

АРЕШТУВАННЯ В ДРОГОБИЧЧИНІ.

В Якубовій Волі арештовано Кіндрата Матчака й Антона Беньковського. При ревізії забрала поліція господарський реферат і т. п. Їх відставлено до Самбора. Того самого дня арештовано в Дрогобиччині ще кілька осіб.

ЗАГАДОЧНА СПРАВА.

Як повідомляє польська преса, арештований студент Нич підчас переслухання у львівському шпиталі признався перед слідчим суддею, що як член ОУН хотів вбити поліційного аспіранта Цесельчука. Наслідком того зізнання прокуратура наказала в тій справі нагле поступовання і якщо Нич виздоровіє, стане перед наглим судом. Рідня Нича каже, що після Великодня він виїхав був до Данціґа, звідки прислав навіть лист.

БАНДИТИ — ДЖЕНТЕЛЬМЕНИ.

На польське приходство в Мишкові, пов. Сосновець, напали два замасковані бандити і під загрозою револьверів домагалися від священика грошей. Священик привів їх до каси, відчинив і заявив, що ціле його майно на той час — 20 зол. в більоні. Бандити, провіривши, що дійсно в касі є всього 20 зол., не забрали їх, при чому заявили, що і йому треба щось залишити на прожиток.

КОЛИ ЗАНЕДУЖАЄ СЛОН.

У Відні занедужав великий цирковий слон, Шарлєй. Ветеринар ствердив, що бідний Шарлєй перестудився, а крім того хворіє на шлункові кольки. Треба було конечно помогти Шарлєйови відомим медичним ліком. Коли однак людині вистарчить одна ложка рицинового олію, Шарлєйови треба було цього ліку аж 32 літри. Правдива ця „слонева мірка" не пошкодила цьому кольосови, а навпаки — на другий день Шарлєй виконував здоровий дальші свої циркові пописи.

ВІДРУБАВ ГОЛОВУ ШВАҐРОВИ.

В Глинці, пов. Радом, один господар напав зі сокирою на свого шваґра. Коли після першого удару нападений упав на землю, розярений шваґер відрубав йому сокирою голову. Справою занялася поліція.

ЛЕТУНСЬКА КАТАСТРОФА.

Коло Радзанова, пов. Радом, упав військовий літак з Варшави, причому підпор. Мальчик і пільот Жбінковський згинули на місці. Причиною катастрофи був дефект у кермі.

ЗГОРІЛИ 700 ОВЕЦЬ.

На фільварку Альт Кибеліх біля Нової Бранденбурґії вибухла вночі пожежа, що знищила обору та стодолу. У вогні згинули 700 овець і 30 коров, крім того великі запаси сіна. Пожежа повстала наслідком підпалу.

ДОРОГИЙ ПЕРЕПИС.

До переведення загального перепису в Німеччині, який має відбутися 16. червня ц. р., буде потрібних 400,000 урядовців. Вони зужиють 480,000 кг. паперу. Кошти перепису преліміновано на 9,500,000 марок.

ТОВАРИШ ДАНИЛИШИНА Й БІЛАСА ЗАСУДЖЕНИЙ НА ВЯЗНИЦЮ

ПРИЗНАВСЯ ДО НАПАДУ З НИМИ НА БАНК, ЩОБ ДОБУТИ ГРОШІ НА ВИЗВОЛЬНУ БОРОТЬБУ.

ЛЬВІВ (Західня Україна). — Перед судом присяглих у Самборі відбулася розправа проти 24-літнього Михайла Лабавки, санітарного робітника зі Стебника. Його обвинувачено було в нападі на банк у Самборі в серпні 1931 року, якого він доконав з бл. п. Біласом і Данилишином. М. Лабавка признався до вчинку й зізнав, що до УВО він не належав, але брав участь у нападі на банк, бо безмежно вірив чесности та ідейности Біласа й Данилишина і був певний, що добуті цим вчинком гроші підуть на визвольну боротьбу.

Признався він до вчинку після того, як на поліції зізнавав відомий з процесу Біласа й Данилишина Мотика, який виступав у тім процесі як свідок прокуратора. Той Мотика подав у справі М. Лабавки всі подробиці нападу на банк, які годі було заперечити. Суд засудив М. Лабавку на три роки тяжкої вязниці й на 5 років позбавлення горожанських прав.

НІМЦІ НЕ БУДУТЬ ПЛАТИТИ СВОЇХ ЗАКОРДОНИХ ДОВҐІВ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Після конференції з чужинецкими банкирами президент німецького державного банку, Шахт, заявив, що німецький уряд видасть скоро закон про припинення на деякий час сплати не лише німецьких закордонних державних боргів, але й приватних боргів. Цим способом Німеччина сподівається вратувати себе від фінансової кризи, яка на неї знову насувається.

Шахта непокоїть лише те, як до цього поставляться чужинецькі кредитори: чи вони не накладуть арешту на німецьке майно, капітали та на ріжні цінности, які знаходяться поза межами німецької держави. Це може статися, коли чужинецькі уряди признають таке поступовання Німеччини незаконним.

Разом з тим Німеччина припинить усяку сплату своїх репарацій. Можливо, що вся ця справа з припиненням сплачення Німеччиною своїх боргів прийде на лондонську міжнародну конференцію.

АВСТРІЙЦЯМ НЕ ДОЗВОЛЯЮТЬ ЇХАТИ ДО НІМЕЧЧИНИ.

ВІДЕНЬ (Австрія). — Як відомо, уряд Ґітлера почав брати 1,000 марок (277 долярів) зі свої громадян за візу й пашпорт до Австрії. Це таку відповідь дає Ґітлер Австрії за негостинне прийняття її урядом фашистівських емісарів, які з Мінхена приїздили до Відня.

У відповідь на це австрійський уряд тепер дуже обмежив видачу пашпортів і віз для Австрійців, які хочуть їхати до Німеччини. Це привело до того, що фактично припинилися поїздки Німців до Австрії, а Австрійців до Німеччини.

ПІДПИСАННЯ ПАКТУ ЧОТИРОХ ДЕРЖАВ ВІДРОЧЕНО.

РИМ (Італія). — Несподівано для всіх відрочено на неозначений час підписання пакту почвірного порозуміння між Італією, Францією, Англією та Німеччиною. Коли посли цих держав порівняли перед підписанням тексти їх пактів, то виявилося, що французький текст ріжнився від інших у параграфі признання Німеччині прав на зброєння нарівні з іншими.

Французи тепер кажуть, що це незначна ріжниця, яку скоро можна буде залагодити. Зявилася вона головно тому, що всі проєкти договору написані в чотирох ріжних мовах. Мусоліні готовився врочисто заявити в сенаті про підписання договору, а тепер його заява відрочена на неозначений час.

З ЧИМ АНГЛІЯ ЙДЕ НА ЕКОНОМІЧНУ КОНФЕРЕНЦІЮ.

ЛОНДОН (Англія). — Секретар фінансів та голова англійської делеґації на міжнародну фінансово-економічну конференцію в Лондоні, Невіл Чемберлейн, заявив у парляменті, що Англія буде домагатися поліпшення міжнародньої торговлі способом контролювання міжнародньої продукції, а не митною боротьбою та політикою здешевіння валюти. Друге, Англія буде домагатися відновлення золотої валюти в тих державах, які зійшли з золотого мірника, а також знесення системи високих мит та квотного обмеження довозу фабрикатів і сирівців до ріжних держав.

Усі звертають увагу на те, що ця англійська програма міжнародньої конференції стоїть дуже близько до американської.

ЯПОНЦІ ОБІЦЯЮТЬ ЗВІЛЬНИТИ ПІВНІЧНИЙ КИТАЙ.

ЧЕНҐЧУН (Манджурія). — Японське командування заявляє, що воно пічне від 12 червня звільняти зі своїх військ територію північного Китаю, якщо не зайдуть які нові комплікації.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 110 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1858
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПРИВАТНИЙ І ПУБЛИЧНИЙ ІНТЕРЕС У БАНКОВОСТИ

Конґрес розкрив факти, які роздратували до живого широкі круги Американців. Показується, що найбільший банкир Америки не платив за останні роки доходового податку. Крім цього він робив при помочі своїх міліонів ріжні прислуги своїм приятелям, даючи їм можливість заробити легку копійку, хоч вони не мали за те робити для банку ніякої видної служби.

Американське громадянство поділене на два табори. Одні обороняють банкира Морґана, другі його осуджують. Перші кажуть, що Морґан не зробив нічого незаконного, а тимсамим він не заслугує на осуд. Другі кажуть, що це є до краю обурююче, що один з найбагатших людей у світі не платить доходового податку, коли цей податок стягають від людини, яка ледви має на прожиток.

Без сумніву, в арґументі цих останніх є багато особистої зависти, однак і Морґанові оборонці не зовсім мають слушність.

Коли мова про само питання законности, то оборонці Морґана мають слушність. Одначе банковість має крім приватної ще другу сторону. Банк, щоправда, є приватним підприємством, але він має сповняти важну функцію в суспільній господарці й кождий осібний банк треба судити також зі становища суспільної господарки.

У суспільній господарці банк має на цили зібрати ввесь вільний капітал, для якого власники не мають готового вжитку, та дати можність ужитку цього капіталу тим, що його не мають, а потребують для продуктивних цілей. Через це банк, хоч він нині й ведеться під приватним зарядом, сповняє важну суспільну функцію. Він є неначе точкою, в котрій схрещуються подача назбираних, а власникам невжиточних капіталів та запотребування капіталів підприємцями. Хоч він орґанізується приватними підприємцями, то він збирає й орудує теж чужими грішми. Ці гроші банк обовязаний вкладати у відповідне місце, у відповіднім часі, у відповідні руки. Інакше капітали будуть марнуватися, продукція буде підорвана, вся суспільність буде терпіти.

Банкир може й повинен діставати нагороду за свої операції чужими грішми, але суспільність повинна дивитися за тим, щоби банкир сповняв як слід свою службу для суспільности. Він має давати участь у зарібку тим, що причиняються до успіху банкового діла, до розумного збирання капіталів, їх відповідного інвестування, їх забезпечення, тощо. Та суспільність не повинна толєрувати того, як банкир використовує нагромаджені в своїх руках капітали виключно для своєї приватної користи, без огляду на добро громади.

Евген Онацький.

РІЖНІ МЕТОДИ — РІЖНІ НАСЛІДКИ

Україна завжди мала більше хліба, як того для себе потребувала. Тому вивозила за кордон мало не половину своєї продукції й була відома в цілому світі як „шпихлір Европи". Так було з хлібом, так було й з цукром. Українським цукром до большевиків годували свині в Анґлії — такий він був дешевий і так його було багато. За тим хлібом і цукром Німці за часів великої війни та після Берестейського мира, висилали на Україну величезні потяги й тим хлібом та цукром українським відгодувалися. За тим хлібом та цукром українським і большевики зголоднілі з Московщини висилали грабівничі ватаги одну за другою, аж поки остаточно над пограбованим народом українським не запанували...

Італіяж, навпаки, ніколи свого хліба в потрібній скількости не мала. Все мусіла шукати, звідкиб його до себе привезти, деб дешевше купити. Земля в Італії бідна, сіра. До тогож багацько гір, болот усяких. А народу ґусто. На просторі, що приблизно тричі менший від простору України, жиють аж 42 міліони Італійців. Щоби прогодувати стільки народу, фашистівський уряд проголосив так звану „боротьбу за хліб". Щоби досягти хлібної незалежности, щоби не мати, на випадок війни, потреби за той хліб перед кимсь принижуватися, починає він висушувати болота, ріжні нагороди видавати селянам за кращі врожаї, висилати по селах ріжних учених людей, щоб навчати, як коло поля ходити, якого де навозу давати, та заохочувати селян до роботи над полем. Ось недавно Мусоліні видав письмо до італійського селянства, де пише: „Хліборобство заслугує на пошану й фашизм шанує його в ріжних формах, встановляючи навіть почесні відзнаки для найбільше заслужених хліборобів. Часи, коли на селян дивилися як на людей нижчої катеґорії, безповоротно минулися. Хліборобство треба підпомагати, бо в часах кризи воно падає перше й підноситься останнє. Але натурально треба підпомагати справжніх селян-хліборобів, а не тих, що жиють вічно по містах... Одною з головних причин теперішньої кризи є те, що народи, які покинули землю, не можуть до неї так легко повернутися, й у всякому разі вони терплять від кризи більше, ніж ті, що на землі сидять, бо життя на селі привчає людей до ощадности, до простоти, до жертвенности"...

Італійський уряд шанує хліборобство, охороняє його, підпомагає; уважає селянство найкращою клясою громадянства, без котрої кожна держава гине. І селянство відповідно поводиться. В 1925 році Мусоліні проголосив оту вище згадану „боротьбу за хліб", а вже цього року цю боротьбу **увінчано перемогою:** урожай 1932 року дав уже 75 міліонів хліба — себто стільки, скільки Італія потребує для свого прожитку. Бідна Італія з сірою землею, з скелястими безплідними горами, з необміреними колись болотами — дає всім своїм мешканцям шматок власного хліба. А наша хлібородна, чорноземна, багата Україна саме цього року вимирає від голоду. Бо для большевика — селянство є найгірша кляса, яку треба знищити за всяку ціну, перемінити його в безземельного, безгосподарного пролетаря, заґнати його, як колишнього кріпака, до державного колективу і тримати там на невільницькій роботі, без ніякої надії на те, що селянин колись зможе спожити сам плоди рук своїх.

І ось вам — наслідки!

В італійського селянина й бідна земля і гори хліб родять, а в українського кріпака під большевицьким батогом і чорнозем перестає родити.

Та прийдуть часи і Україна буде таки знову вільна й багата, — лише кожний з нас мусить тепер, не жаліючи рук і гроша, прикладатись до визвольної праці.

НАД ЧИМ ДУМАЮТЬ У РІДНІМ КРАЮ?

(З голосів старокраєвої преси).

Фронт і запілля. — Писати чи творити історію?

„Новий Час" з 21. травня 1933 р., застановляючися над потребою духового центра, пише, що підчас війни, на фронті, ми звикли були до іншої атмосфери, ніж та, серед якої доводиться тепер жити — у запіллю. На фронті завжди було видно, що грозить, але в запіллі годі боронитися, бо не бачимо нічого, хоч відчуваємо небезпеку. Крім того на фронті ми не були одинцем: „Ми творили спільноту, яка знала, що робить, знала свої небезпеки, завдання і мету. Ми не боялися жити, щоби вмерти. Ми не розуміли страху запілля перед фронтом, не розуміли його щоденних злиднів, радощів, не розуміли його бажання спокою і затиша. Бо „нормальним" у нас був неспокій, боротьба, а спокій — це лише підготовка до найближчої офензиви".

Та прийшов „мир" і спільнота розпорошились. І саме тому треба **„духового центра"**, як того джерела, з якого черпали би ми нові сили у будні запілля. „Новий Час" вірить, що, не зважаючи на будень у запіллю й боротьбу за кусок хліба, переміг у нас духовий провід і **„не позволив народови переміниться** в череду їдунів, а дав йому **міт, віру, символи**, які вказали націям дальший шлях вступити в нову добу національного розвитку". Та нової доби не можна почати без духової відднови, в якій давнім фронтовикам треба бути знову на фронті. А „в нас — з ріжних причин — сталося інакше. Тут у більшости вчорашній фронтовик потонув у старих партіях, або знайшовся поза політичними орґанізаціями як опозиціоніст чи „безпартійний" або кооператор. І не диво, що сьогодні маємо націоналістів ріжних відтінків, але не маємо української національної ідеольоґії, бо поза перші початки ми не рушили. Бо не було тут саме тих фронтовиків, які повинні були взятися за те, на яких тяжив обовязок тут на цьому терені, в цих умовинах створити новий осередок, який був би маґнетом для всіх розпорошених у запіллі вчорашніх боєвиків, який як ідеольоґічний центр згуртував би всіх добровольців на новому фронті, як це сталося деінде. Ця **помилка** мститься і буде мститися, доки її не поправиться, доки ми вважаємо нашим головним завданням — писати спомини. А чейже нашим обовязком є не писати історії, але **творити її"**.

Роздор зприводу соборности.

„Були роки, коли й ми переживали наддніпрянсько-галицьку гризню, яка була більшою національною траґедією, ніж усі воєнні й дипльоматичні невдачі та яка зрештою безперечно була одною з найголовніших причин відомого остаточного висліду змагань обидвох частин української нації", читаємо в **„Ділі"** з 19. травня 1933 р., як закінчення статті „Роздор в однім народі", в якій обговорюється теперішній стан відносин Австрії до Німеччини, себто відносин двох держав, заселених одним і тим самим німецьким народом. У статті читаємо між іншим таке:

„Траґедія німецького народу, якому чужі побідні держави накинули під загрозою „санкцій" заборону злучитися в одних державних границях — зазнала нового загострення. Одначе нині прилучається до тої траґедії найгірший момент, який узагалі може істнувати: це вже не чужинецький фізичний натиск не дозволяє Німцям зреалізувати гасло національно-державної соборности, це вже не обєктивні умовини політичної та економічної натури зупиняють здійснення „аншлюсу" (прилучення), лише внутрішній національний роздор, якого суть лежить виключно у ділянці психольоґії".

Далі говориться про те, що по світовій війні, як розвалилися в Австрії і Німеччині цісарські трони, стало ясним для кождого Німця, що злука Австрії і Німеччини являється національною конечністю. І хоч урядові особи відпиралися того в офіціяльних заявах, сама антанта добре знала, що ці заяви є нещирі, а тільки вимушені повоєнними невідрадними обставинами. Що більше, обидві держави наближувалися практично: усували, де могли, ріжниці, які ділили два народи. Отже йшла „практична підготовка злуки, яка у відповідному моменті моглаб прийти майже автоматично, при можливо мінімальному потрясенні й при мінімальних технічних трудноцах. Всі розумні Німці, у Відні й Берліні, Ґрацу і Інсбруку, чи Мінхені й Ляйпціґу, здавали собі чудово справу, що злука Австрії й Німеччини є на першому місці проблємою **психольоґічною** і щойно на другому місці політично-економічною. Соборницький настрій і вирівнання ріжниць, витворених у психіці двох відломів народу через перебування у сфері ріжних державних і господарських заінтересовань, врешті вигладження надто яскравих ріжниць темпераменту, на який має непереможний вплив ґеоґрафія, — це справді передумови всякого практичного соборництва, отже й австро-німецького.

„Та німецька траґедія полягає тепер у тім, що в останніх часах почав відроджуватися австрійський сепаратизм з одного боку, а з другого почато насильно втягати Австрійців до соборницької всенімецької ідеї. Повстав психольоґічний роздор у самім німецькім народі, але головно через партійну гризню правих з лівими, австрійського уряду з соціял-демократами, комуністами і націонал-соціялістами. Найбільші шкоди наносить соборницькій німецькій ідеї боротьба між ґітлєрівцями (націонал-соціялістами) і соціял-демократами. Бо: „Націонал-соціялісти, яких орґанізаційна й ідеольоґічна централя знаходиться у Німеччині, не рахуються з місцевими психольоґічними питоменностями (нпр. вроджений демократизм Віденців, повне незрозуміння гасла расовости, привязання до деяких традиційних звичаїв і т. д.), а в політичній ділянці неґують вимоги реалізму. Зновуж австрійські соціялісти воюють проти ґітлєрівців не тільки з засадничих мотивів, але й чисто шкурницьких, бороначи істнування численних соціялістичних установ і справжніх надбань на терені самого Відня. Таким робом соціялісти стали раптом — завзятими оборонцями австрійської державної окремішности".

Ота боротьба доводить уже до того, що баварський міністер справедливости, Франк, мусів недавно втікати з Австрії як який ворог.

Залишається Німцям хіба тільки надія, що, як пише „Діло", „знайдуться одиниці, які покладуть край цьому згіршуючому видовищу".

Гліб Лазаревський.

ГЕТЬМАНЩИНА

(Проф. Дмитро Дорошенко. Ілюстрована історія України 1917 — 1923 р.р.).

(15)

Алеж уже 8 липня гетьман змушений був звернутися до голови ради міністрів з листом, де наведено було чимало дефектів у цій праці. Виявилося, що добір осіб на місцях по міністерству внутрішніх справ, до яких ніби безпідставно одіозно поставилися національні українські круги (стор. 91), справді був невідповідний; виявилося що населення нічого не знає за намічені аґрарні реформи, що спекуляція процвитає, що широкому громадянству не відома вся лінія державного будівництва уряду (стор. 378).

Отже, якщо на таку прилюдну критику діяльности свого уряду пішов сам гетьман, то цілком зрозуміло, що вона, ця діяльність, не могла зустрінути співчуття й серед національних українських кол. Не требаж забувати, що це були медові місяці (звичайно, в хронольоґічному розумінню) існування самостійної України, й ті, що їм було занадто дороге втілення цієї ідеї, може занадто болюче ставилися за тих часів до всякого замаху на цю ідею. Цеж так зрозуміло!

А тимчасом гетьманський уряд дбав лише за лад і порядок на певній території, що завдяки збігови щасливих обставин, залишилася від колишньої Росії, ідучи на те, щоб ця територія протягом деякого часу звалася — самостійна Українська Держава, але готував з цієї території осередок для відбудування єдиної, неподільної, великої Росії; досить згадати за залишення російської мови, як державної, досить згадати за знаменитий закон про українське громадянство, де зазначувалося урочисто, що всі „російські піддані, що перебувають на Україні підчас видання цього закону, визнаються за громадян Української Держави" (стор. 159).

Цілком можливо, що гетьман (як це свідчать Краснов, барон Вранґель, граф Келлер, князь Жевахов та інші Росіяни) був і іншої думки, що він справді мріяв про утворення Самостійної Української Держави, але утворювати державу шляхом компромісів затрудно, а на рішучі кроки гетьман не рішався.

„Гетьман від самого початку свого правління щиро хотів і дуже дбав про порозуміння з українськими національними кругами, щоб обєднати біля українського державного будівництва всі національно настроєні елементи" (стор. 379).

Алеж ця справа затягалася й затягалася — не через вину національних кол; вониж зразу, як тільки справа ця від слів перейшла до діла, дали своїх кандидатів на міністрів, погодилися навіть на меншу скількість своїх кандидатів.

А колиж гетьман пішов на це? Тоді, коли разом з незадоволенням людности на Україні з діяльности гетьманського уряду зробилася надзвичайно складна й грізна міжнародня ситуація (стор. 391).

І ось тоді, коли гетьман ніби зирішив скласти національний кабінет, коли Національний Союз усеж таки погодився висунути своїх кандидатів на міністерські пости, тоді десять міністрів із Лизогубівського кабінету, що ніби так дбав за самостійність Української Держави, що ніби „ввесь час будував Самостійну Українську Державу" (як запевняє шановний автор на сторінці 416), не виходячи зі складу кабінету, демонстративно виступили з „запискою десятьох", яку вони подбали найперш опублікувати в „Кіевской Мысли".

В цій записці зазначувалося, що для України є два шляхи наперед: або будувати й зміцнювати себе, або дбати про утворення нової Росії, з якою вона перебуватиме в державнім союзі, з якою її вяжуть економічні та всякі інші інтереси (стор. 344).

Цю записку, стаючи, цілком зрозуміло, за другий шлях, підписали міністри: Василенко, той, що в травні 1918 року на зїзді кадетської партії прилюдно казав, що українська культура повинна вступити в боротьбу з російською культурою, що Україна може й повинна творитися, як самостійна держава (стор. 44); Ржепецький, який на томуж зїзді виголошував свої переконання, що Україна може існувати лише відокремившися від Росії (стор. 45); Гербель, Гутник, Романов, Зіньковський, Колокольцев, Ваґнер, Афанасієв, Завадський.

Ну й щож, шановний пане авторе, чи завело українські націоналістичні кола недовіря до першого Лизогубівського кабінету?

Ця записка десятьох — цеж було афішування державної зради, й вихід у гетьмана Самостійної Української Держави був один — негайно звільнити всіх цих міністрів.

Алеж знову бажалося дійти якогось компромісового вирішення.

„Гетьман дякував усім (!) міністрам за їхню працю на корить Української Держави й прохав їх залишитися на своїх місцях до зформування нового кабінету (стор. 395); потяглися переговори з Національним Союзом, а тимчасом, користуючися з зазначеної записки, вітверто піднялася орієнтація на відбудування єдиної Росії й, у кращому випадку, на вступ до неї на федеративних підставах України.

Протофіс, той самий Протофіс, якого члени в травні 1918 року стояли на ґрунті української самостійної державности (стор. 47), вважав якнайтісніше зближення України й Великоросії за невідмінну умову економічного розвитку обох частин колишньої імперії (стор. 396).

Головний комітет кадетської партії, що за його згодою в травні 1918 року до Лизогубівського кабінету ввійшли кадети: Василенко, Гутник і Ржепецький, в присутности самого Мілюкова, 20 жовтня 1918 року вніс резолюцію, де, між іншим, горячо витав „своїх товаришів у відповідний для них і для партії момент залишення постів міністрів у кабінеті". „Тількищо оголошена й підписана з їхнього боку записка — з основними думками якої президія заявляє свою повну солідарність — з певністю виснює принципи, які члени партії **провадили в міністерстві** (підкреслення наше — Гл. Л.) і вірність яким особливо треба **визнавати отверто** (підкреслення наше — Гл. Л.) в теперішні дні.

Глибоко віруючи в близьке обєднання Росії на нових основах, головний комітет вважає за неприпустиме дальше перебування своїх співчленів у кабінеті, що ставить собі інше завдання. Виходячи з цієї оцінки наміченого тепер курсу політики, головний комітет уважає, що вступ членів партії знову до складу кабінету є можливий лише за умовою дійсного прилучення кабінету до основних принципів записки десятьох міністрів і рішучого відмовлення від суперечних їм принципів вузько націоналістичної місцевої політики" (стор. 397).

Ці всі постанови, заяви друкувалися на сторінках щоденної російської преси цілком вільно, без жадних перешкод з боку уряду Самостійної Української Держави.

Представники великої земельної власности вислали до гетьмана делеґацію з таких Українців, як ґраф Гайден, Дуссан, син Француза вчителя, та Ненарокомов з тим, щоби вони заявили йому, що вони розуміють самостійність „як тимчасову переходову форму до федерації з майбутньою обновленою Росією" (сторона 405).

(Далі буде).

НАЙМЕНША ШКОЛА НА СВІТІ.

У шотляндській громаді Бейнктон, між Дорсом і Інвернесом, є найменша школа. Має лише двох учеників. Пані Дж. Тет, учителька, вчить діви в цьому селі вже 23 роки. Першого року мала 17 учеників, та що багато родин перенеслися з того села, число учеників упало до двох. Вона вчить своїх учеників, Джана Кінієрда та Ронні Форбеса на вільному повітрю.

Тітка Канарчука повела Юрчика до зоольоґічного саду.
— Тето, чи малий носоріг мусить також носити штани, перероблені зі штанів свого тата?

ПОЕТИЧНІ ОГОЛОШЕННЯ.

Японська та китайська чемність загально відомі. Чемні та поетичні слова є навіть в оголошеннях японських часописів. Коли японський торговець хоче поручити килими покупцям, не вихвалює сухими словами їх прикмет, лише дає до часописів оголошення такого змісту: „Наші килими такі приємні, як шкіра новонародженої дитини". Інше оголошення: „Достава нашого товару відбувається зі скорістю гарматнього стрільна". „Приладжуємо наш чай так дбайливо та ніжно, як поводиться люблячий чоловік із своєю жінкою". „Наші тапети такі сильні, як слоняча шкіра". Гостей заманюють такими словами: „Відвідайте нашу крамницю! Привитають вас дуже щиро. Наша обслуга така чемна та ввічлива, як батько, який не має віна для дочки, а хоче її віддати за чоловіка на знатному становищі. Привитаємо вас. усе як соняшний промінчик, що освічує небо після замряченого дня".

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЗІЗД УКРАЇНСЬКИХ ЛІКАРІВ ПІДЧАС УКРАЇНСЬКОЇ ВИСТАВИ В ШІКАҐО.

В Шікаґо, в метрополії заходу, відбувається Світова Вистава. Беруть у ній участь народи Північної й Полудневої Америки та держави цілого світа, а між ними беруть також активну участь і Українці.

Почавши від 13 до 19 серпня, буде на цій Виставі так званий Український Тиждень. В тім тижні — після проголошення Українського Виставового Комітету — відбудуться ріжні конґреси, або зізди — Зізд Української Молоді, Зізд жіночий, Український Католицький День, Український Православний День і т. д.

Заходить якраз питання, чи не добре булоб якраз на цей тиждень скликати конґрес, чи то наради усіх лікарів та дентистів Українців з Америки й Канади. Бо наші лікарі і дентисти і так будуть на Виставі.

Про потребу такого зїзду та нарад писав я пару літ тому у „Свободі". Був навіть начерк та спроба орґанізації. Через місяць-два — ми мали навіть своє спільне оголошення в „Свободі" й в „Америці". Говорилося також про зізд. Та, на жаль — пляни наші не здійнилися.

Тепер якраз є знову добра нагода зійтися нам на спільні наради, бо майже всі з нас відвідають Світову Виставу. Будемо в Шікаґо підчас Українського Тижня. То чомуж не влаштувати нам тоді також свій „Конґрес Українських Лікарів і Дентистів"?

Моя пропозиція є та, щоби такий „Конґрес" відбувся в Українськім Тижні. Найліпше надавався би до цього день 18 серпня — пятниця.

Наради можна відбути в Українськім Павільоні, прим. в Українськім Ресторані. Буде можна обговорити такі питання, як:

1. Постійна Орґанізація Українських Лікарів і Дентистів.
2. Участь Українських Лікарів і Дентистів у:
   а) Народній роботі;
   б) На полі науки, медицини й дентистики;
   в) На полі здоровля й гіґієни.
3. Участь Українських Лікарів і Дентистів в українських орґанізаціях.

Про все це можнаб мати коротенькі реферати, розвести дискусії та ухвалити відповідні резолюції. А щоби це здійснити—добре булоб, щоби хтось з такими рефератами зголосився.

Отже віддаю це під загальну дискусію моїх побратимів по професії. І вірю, що д-р Сімонович, президент Української Виставової Корпорації— займе щодо цього прихильне становище. Хочу також вірити, що д-р Скетар з Шікаґо займеться цею справою і заінтересує своїх побратимів-дентистів.

Щодо мене самого, то я дуже радо присвячу хвилину свого часу також для справи орґанізації такого конґресу, а навіть готов вести кореспонденцію, — коли тільки українські лікарі й дентисти віднесуться до цього прихильно.

Жду на дискусію та запити.

Д-р А. Т. Кібзей,
11903 Jos. Campau Ave.,
Detroit, Mich.

УЖГОРОД У ЧИСЛАХ.

Згідно з урядовими даними, головне місто Підкарпаття, Ужгород, має 26,675 населення, з того 8,030 Чехословаків, **6,260 Українців,** 4,499 Мадярів, 5,897 Жидів, 508 Німців, 53 Поляки та 27 Циганів і 30 з інших національностей. По віросповіданні є: 8,674 римо-католиків, 7,497 греко-католиків, 7,357 мойсеєвого віроісповідання, 1,706 євангеликів, 799 безвіроісповідних, 420 членів чехословацької церкви, 263 православних і т. д. Із повищих чисел виходить, що Мадяри втратили свою 20% кваліфіковану меншину (є їх лише 17.78%). Жидів по віроісповіданні є 1,460 більше ніж по національности. Треба це так розуміти, що багато з них подали чеську та мадярську національність. Також багато з тих, що давніше подавали себе за Мадярів, подали тепер іншу національність — найбільше подало словацьку, як і Цигани, яких в Ужгороді багато більше ніж 27. Цікаво, що так мало подалося за православних і безвіроісповідних. Чужих горожан є в Ужгороді 5% — або 1,371.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ШІКАҐО, ІЛЛ.

Перші дні Українського Павільону.

Ми вже повідомляли, що отворення Павільону, яке мало місце в суботу, 27 травня, разом з отворенням цілої Світової Вистави, було лиш отворенням неофіціяльним, бо, як і велика більшість інших павільонів, так і наш Павільон в середині ще зовсім неготовий. Вже функціонують ресторан і театр, але відділ експонатів зачинає щойно тепер набирати якоїсь форми. Великі паки з образами наших найкращих малярів лежать ще у Львові, бо покищо ні Краї ні Корпорація не в стані заплатити тих 1,300 дол., яких потрібно на асекурацію. З другого боку, багато річей вже прибуло, багато річей вже навіть розміщено й можна їх оглядати, а решта лежить у паках, бо нема ще готових подин, склянних шаф, полиць і т. ін., на яких можна би їх розмістити. Нашу неготовість особливо болючо відчували ми з нагоди Декорейшен Дей. До нашого Павільону, впродовж цілого дня, тиснулися тисячі і тисячі цікавого народу, розпитуючися в подробицях за тих кілька виробів і інших предметів, які вже можна було оглядати. Всі вони так бажали звидіти те, що ще лежало понакриване, або в пачках. Багато з тих людей були зпоза Шікаґо, і може вже більше ніколи до нас і не вернуться. Таким чином ми стратили величезну нагоду до пропаґанди нашої української справи, стратили цілий день, стратили тисячі отвертих цікавих одиниць, які самі просилися, щоб ми запліднили їх душі українським насінням. Можемо, розуміється, сказати те, що вже згадували вище, як також іншими разами, а саме, що й інші народи ще неготові, що ми, в нашій неготовости, не становимо ніякого виїмку і т. ін. Але це не дає нам сатисфакції. Те, що інші неготові, не дає нам права бути неготовими, бо ніхто так не потребує пропаґанди, як ми, Українці.

Ціле наше суспільство знає, з яким трудом пощастило нам нарешті поставити наш Павільон. Ми його таки поставили. Він стоїть, він вабить до себе всіх. Його тиха, некриклива, привітна краса звертає загальну на себе увагу. Доказом того є шікаґовська преса, яка кождого дня пише за наш Павільон, друкує його знимки, фотоґрафує наші гарні дівчата. Тепер Корпорація працює і в день і в ночі (і це не є ніяке перебільшення), щоби його випосажити так, як належиться і в середині. За кілька днів і це завдання буде виконане, і аж тоді відбудеться офіціяльне отворення нашого Павільону. Корпорація сподівається могти урядити це офіціяльне отворення на 10 червня.

Тимчасом, офіціяльно чи неофіціяльно, маємо прегарну Хату, котрої далеко-видний синьо-жовтий прапор манить до себе і своїх і чужих. Там у тій хаті: панує українська атмосфера, лунає український спів; там в думки лізуть наші тихі українські вечорі, Високий Бескид, і хвилясте Поділля, і широкий степ. Ця атмосфера, що нам є рідна, чимсь неясно, але могутно, чарує і чужих і їм хочеться там у ній купатись, там у ній розкошувати, там до неї знову вернутись.

Видко, що таки правда, що „нема другої Вкраїни, немає другого Дніпра". Але коли це зрозуміють самі Українці?

—o—

НЮАРК, Н. ДЖ.

Посвячення Січового Прапора.

День 28 травня буде памятним для третої сотні Чорноморської Січи і всіх Українців з Нюарку і околиці. Того дня відбулось розвинення малинового прапора й передання третій сотні на знак єдности й любови до Матери-України.

Розвинення прапора відбулось на площі в Гілсайд. Січовики зїхались в одностроях. Також прибули члени німецької орґанізації ветеранів „Штальгельм", декотрі в тих сталевих шоломах в котких боролись у світовій війні.

Церемонія розпочалась около 4 години пополудні походом під проводом отамана Драґінди. По поході ветерани і січовики уставились чотирокутником кругом стола, на котрім лежав прапор, а публика окружила їх муром.

Тоді надійшов ґенерал Сікевич, при участи отамана Драґінди й військового референта Чорнюка, і відбули перегляд ветеранів і Січовиків. Підчас перегляду всі стояли „позір".

По інспекції отаман покликав по імени почесних свідків, котрі тримали синьо-жовті ленти від прапора. Тоді ґенерал Сікевич промовив до Січи і народу про значіння прапора: „Прапор є символом єдности, а підчас війни є символом хоробрости и витревалости, побіди. Я пригадую собі, як полк під проводом Ляховича був обступлений білими й червоними Москалями, три або чотири рази сильнішими числом. Тоді на приказ піднесено прапор і за ним рушили Січові Стрільці й розбили Москалів на прах. Таку силу має прапор на полі бою. Чорноморці! Нехай цей прапор буде знамям єдности між вами. Нехай цей прапор буде знамям хоробрости вашої. Нехай цей прапор буде знамям віри в нашу Соборну і Вільну Україну. Дай Боже, щоби цей прапор перший увійшов до нашої вільної столиці Києва".

Потім ґенерал Сікевич поцілував прапор і підніс його вгору. Тричі залунало: Слава! Слава! Слава! Німці повторили тричі: Гох! Гох! Гох! А музика ніжним поважним тоном відограла український гимн: „Боже Великий Єдиний". По закінченню гимну ґенерал обернувсь до клячучого отамана і вручив йому прапор, кажучи: „Отамане! Цей прапор віддаю тобі й держи його чистим на славу України". Отаман поцілував прапор, встав і віддав честь. Тоді приступив сотник Вітишин, уклякнув, а отаман передав прапор сотникови третої сотні зі словами: „Держи цей прапор твердо на славу Чорноморської Січи". Сотник приняз прапор, поцілував і, дякуючи, передав його прапорщикови Бучакови.

Потім промовив до молоді по анґлійськи адвокат Ярема з Ню Йорку. Він взивав уроджених тут Українців орґанізуватись і єднатись та помагати всіми силами здобути самостійність Україні.

Отаман Драґінда привитав від Січи по німецьки німецьких ветеранів.

Загомоніла команда „Позір", потім „Габ ахт". Всі рушили походом через площу й уставились півколом: Січ, німецькі ветерани і цілий загал. Тоді знято фотоґрафію на памятку тої важної події.

Т. Рудий, гол. писар Чорноморських Січий.

—o—

ФОРТ СІТИ, ПА.

В допомогу Виставі.

На Українську Виставу в Шікаґо зложили слідуючі: Українська Допомогова Каса 5 д.; Укр. Амер. Горож. Клюб 2 д.; Відділ „Провидіння" 2 д.; Анна Сухорська 1 д.; Василь Волошинович 1 д. — Разом зібрано 11 долярів.

Василь Волошинович.

ЗВІДОМЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ СТРІЛЕЦЬКОЇ ГРОМАДИ.

Річний Зїзд.

Отсим подаємо до відома всіх Стрілецьких Гуртків і членів Стрілецької Громади в Злучених Державах, що річний Зїзд Громади відбудеться у Филаделфії в неділю, дня 18 червня ц. р., в Домі Горожан при 847 Н. Френклин ст. зі слідуючим порядком нарад:

1) Звіт Управи; 2) Дискусія і уділення абсолюторії; 3) Вибір нової Управи; 4) Праця на біжучий рік; 5) Внесення і запити.

З огляду на господарську кризу відложено минулорічний Зїзд на загальне домагання Гуртків, отже на цих зборах прийдеться нам вирішити всі залеглі і біжучі справи, тому кождий член Громади повинен взяти участь у цьогорічних зборах, щоби спільно вирішити біжучі питання нашого орґанізаційного життя. По інформації звертатися на адресу секретаря:

Dr. Paul Dubas,
1430 W. Girard Eve.,
Philadelphia, Pa.

Календарі Червоної Калини.

Управа Громади звертається востаннє з проханням до всіх, кому вислано в розпродажу календарі Червоної Калини з року 1931 і 1932, щоби негайно надіслали, до Громади, або прямо на руки Червоної Калини, залеглі гроші, та в той спосіб помогли видавництву вести дальшу працю.

Імена довжників будуть проголошені на зїзді і подані потім у пресі до публичного відома.

За Управу Української Стрілецької Громади:

В. Ґалан, голова;
П. Дубас, секретар.

Михайло Зощенко.

СЛАБА ТАРА.

Тепер хабарів не беруть. Це було давніше. Кроку бувало не зробиш, щоби не дати або не взяти.

Нині характер людей сильно змінився на краще. Хабарів справді не беруть.

Якось то відправляли ми залізницею пакунок. Померла нам тітка від ґрипи і в заповіті казала вислати свої простирала та інше міщанське майно рідні на провінцію.

Стоїмо на двірці і бачимо образ у дусі Рафаеля. Будка, де приймають пакунки. Черга, це ясно. Вагівниця, вагівник. Вагівник — незвичайно шляхетний урядовець, швидко повторяє цифри, записує, кладе важки, наклеює значки і пояснює.

Так і чути його симпатичний голос:

— Сорок. Сто двацять. Пятьдесять. Здіймайте. Беріть. Відступіться... Іди геть звідси, ти, бовване...

Приємна картина праці і швидких темп.

Та ось запримічуємо, що хоча як гарно працює вагівник, таки він занадто суворий законник. Занадто боронить прав громадян і держави. Що другому-третьому відмовляється приймати пакунок. Як тільки тара трохи непевна — не бере. Але і спочуває.

Під непевною тарою охають, ахають і терплять.

Тоді вагівник каже:

— Замість нарікати, поправте вашу тару. Ось тут крутиться чоловік із цвяхами, нехай її поправить. Прибе пару цьвяхів, підтягне мотузком, і тоді приходіть... поза чергою, я прийму.

І справді: стоїть чоловік без будки. Має цвяхи і молоток. Він працює в поті чола і поправляє тару, кому треба. Ті, що їм не приняли, дивляться на нього благально, пропонують свою дружбу і гроші.

Приходить черга на одного громадянина. Бльондин, не інтеліґент, а короткозорий. Має, здається, трахому. Убрав окуляри, щоби його гірше можна було бачити. А може служить на оптичній фабриці і там окуляри роздають задурно.

Він кладе своїх 6 скриньок на метричну вагівницю.

Вагівник оглянув їх і каже:

— Слаба тара. Не піде. Здіймай.

Добродій в окулярах упав духом. Та заки впав духом, кричить:

— Ти що, собако, зі мною робиш! Це не мої скриньки, а з державної фабрики. Куди я з ними піду? Де знайду віз для них? Звідки візьму сто рублів, щоби вернутись? Відповідай, бо котлєту з тебе зроблю...

Вагівник:

— Або я знаю — і показує в бік.

Короткозорий, ще і зі спітнілими окулярами, розуміє той жест інакше. Зітхнув, щось пригадав собі, шукає по кишенях і витягає звідти 8 рублів, один за одним. І хоче їх дати вагівникови.

Цей червоніє і кричить:

— Це що? Ти, окулярна кобило, хочеш хабара мені дати?!

Короткозорий розуміє свій ганебний намір і відповідає:

— Ні, я тільки так собі гроші виняв. Хотів вас прохати, щоби ви потримали, заки стягну скриньку з вагівниці.

Плете нісенитниці і навіть годиться, щоби його вибили по морді.

— Сором. Тут хабарів не беруть. Здіймайте скриньки; аж холодно на душі, коли дивлюсь на них. Та коли це державні скрині, зверніться до того робітника, щоби поправив вам тару. А щодо грошей, то маєте щастя, що я занятий.

Але кличе одного урядовця і каже ображеним голосом:

— Знаете що? Мені хотіли тут дати хабаря. Розуміється, що за абсурд! Жаль, що я покзапився і бодай для ока не взяв грошей, а тепер уже важко буде доказати...

Другий відповідає:

— Так, жаль. Треба було розмазати історію. Нехай не думають, що ми маємо пух під носом.

Той в окулярах зовсім зіпрів при своїх скриньках. Йому помагають поправляти, тягнуть їх на вагівницю.

Тоді і мені починає видаватись, що моя тара непевна. І заки черга дійшла до мене, підходжу до робітника і прошу його зміцнити мені, на всякий випадок, мою непевну тару.

Домагається 8 рублів.

Кажу: — Ви з глузду зсунулись?! 8 рублів за три цвяхи?

Він каже мені інтимним голосом:

— Це правда, я зробив би вам і за троєчку, але зрозумійте моє дурне становище, мушу ділитись з тамтим крокодилем.

Починаю розуміти механіку.

— То ви ділитесь із вагівником?

Він бентежиться, починає верзти про малу платню, дорожнечу, знижує мені ціну і починає працювати.

Приходить моя черга. Кладу мою скриньку на вагівницю і тішусь своєю певною тарою.

Вагівник каже:

— Тара непевна. Не піде.

Кажу:

— Але це як? Саме мені її те. зміцнили. Ось той із кліщами зміцнював.

Вагівник відповідає:

— Ах, вибачте, вибачте. Ваша тара тепер певна. Я не добачив.

Бере мою скриньку і видає переказ. Там написано: „тара слаба".

— Щож ви робите, люди? Мені з такою заміткою обкрадуть у дорозі цілу скриньку. І відшкодування не зможу дістати. Тепер я бачу ваші комбінації!

— Що вибачайте, то вибачайте. Прохаю вибачення за помилку.

Викреслює напис і я відходжу. По дорозі думаю про складну психічну орґанізацію моїх слівгромадян, про перебудову характерів, про хитрощі і про ту неохоту, з якою ми, шановані громадяни, відступаємо свої засиджені позиції.

Що вибачайте, то вибачайте.

У стріткарі страшний натовп, що нема — як то кажуть, де шпильки всадити. Один із пасажирів каже:

— Той, кому я всів на нозі хай відізветься.

Мовчанка. Пасажир повторяє.

— Чия то нога?

Вкінці відзивається хтось:

— Коли в синій скарпитці, то моя.

Прошак.

Пані Шпаличка дала прошакови тарілку зупи.

— Чи пані самі варили цю зупу? — питається прошак, після того як зїв кілька ложок.

— Так, а чому питаєтеся?

— То я щасливий, що я прошак, а не ваш чоловік.

ВІДОЗВА

Дорогі Земляки!

Багато літ минуло, як Ви кинули рідну хату — та пішли в світ шукати кращої долі. Від того часу багато-багато в нас змінилося. Про політичне положення нашого народу Ви мабуть добре знаєте, однак про економічне — думаємо, — що навіть і уявити собі не можете. З одної сторони надмірні податки, з другої нечуваний досі визиск Жидів-спекулянтів так нас здушили, що дальше и душити нічого. Земля наша прадідівська — та наша кормителька — кровю і потом нашим зрошена — переходить шматок за шматком у ворожі нам руки, а екзекутори ріжної породи останню свитину здирають з плечей — останню коровицю тягнуть з обійстя.

Однак ми не падаємо на дусі. Біда — як каже наша пословиця — навчила нас розуму — навчила нас, що поодинцем нічого не вдіємо, а в гурті, в орґанізації наше визволення. Ще рік не минув, як ми постановили вирватися з жидівських пут через кооперацію, — а вже гарні наслідки тих наших змагань дають нам надію, що ще кілька років напруженої праці й боротьби з нашими ворогами і ми відсвяткуємо перемогу кооперації над визиском. Щоб не бути голословними, подамо Вам кілька даних про розвій нашої кооперативи:

Торги товарами: в 1930 р. — 15,599.01 зл., у 1931 р. — 11,814.89 зл., у 1932 р. — 25,681.65 зл. Торги сільсько-господарськими продуктами: в 1930 р. — нічого, в 1931 — 900 кіп яєць за 5,878.09 зл., у 1932 р. — 5,000 кіп яєць за 16,983.25 зл. Зиск на товарах у 1930 р. — 1,438.28 зл., втрата на товарах у 1931 р. — 154.49 зл., зиск на товарах у 1932 р. — 2,173.19 зл.; зиск на яйцях в 1931 р. — 178.68 зл., зиск на яйцях в 1932 р. — 650.99 зл.

Отже, як бачите, Дорогі Земляки з тих кількох зіставлень — ми вже збудилися з отупіння, а постановили станути спільно до праці. Однак, щоб та праця дійшла до мети — мусимо багато ще тягару взяти на свої плечі. А одним з найбільших — це будова Народнього Дому, в якому моглоб поміститися все наше зорґанізоване життя, — а в першу чергу наша майбутність — наша кооператива, в якій хочемо зосередити все наше господарське життя: ми прямуємо до того, щоб тільки через кооперативу ми всі громадяни заосмотрювали себе всякими товарами, як споживчими, залізними, шкіряними і т. п., дальше змагаємо до того, щоб тільки через кооперативу ми збували свої сільсько-господарські продукти, як: збіжє, яйця, молоко і ін. Ми свідомі того, що цей тягар надто великий під теперішню хвилю — однак хочби прийшлось нам і від уст відняти, будинок цей мусимо в цьому році поставити. В тій справі відбулась у нас анкета на якій вибрано комітет і ухвалено звернутися до Вас, Дорогі Земляки, з проханням підмоги. Від Вас, Дорогі Земляки, залежатиме, який той будинок буде.

Від Вас залежатиме — чи той будинок буде нашою гордістю та осередком всього нашого культурного й економічного життя.

Ми віримо, що Ви, Дорогі Земляки, поможете нам дружньою рукою піднести цей тягар, щоби потім радіти разом з нами; тільки не знаємо, в якій силі.

Дорогі Земляки! Такий будинок, який ми хочемо збудувати, а зглядно який є потрібний для Озірної, мав би коштувати, по приблизних обчисленнях, около три до чотири тисячі долярів. Такої суми ми не всилі зібрати, тому звертаємося до Вас з запитом, яку суму і коли зможе Ваш комітет вислати нам, бо відповідно до наших засобів і до Вашої підмоги ми могли би виготовити плян і братися до будови.

До всього вище сказаного додамо ще, що будинок той має стати на кооперативній площі 12 м. довгій і 10 м. широкій — одноповерховий. На початок маємо до диспозиції 220 долярів, з яких 100 дол. кооператива звертає, а 120 дол., або морґ поля, дає наш громадянин Олекса Берестецький. Збірку по всій Озірній у найближчих днях будемо переводити, про що Вам незабаром напишемо.

По затвердженню докупленний від громади 40 кв. метрів буде виготовлений плян будови, з котрого один примірник вишлемо Вам до Америки. Тутешнє громадянство підписує виготовлені декларації, тому то відразу потрібної готівки не маємо.

Колиб у Вас була вже зібрана готівка, просимо вислати її на руки п. Івана Костецького (с. Тимка) в Озірній, як голови тимчасового будівельного комітету.

З поступу нашої роботи будемо предкладати Вам звіти.

За будівельний комітет: Іван Костецький, Микола Кузьмин, Микола Штогрин, Василь Зварич, Олекса Михайлович, Володимир Костецький, Гринько Берестецький, Петро Оверко, Ілько Кулик.

Озірна, 3 квітня 1933.

Думаю, що кождий еміґрант-громадянин, який перебуває на свобідній землі Вашинґтона, по прочитанню повищого листа не відмовиться помогти так важній справі. Памятайте, Дорогі Родимці, що по інших містах, місточках і селах уже давно стоять такі доми. Вони роблять свою велику роботу для українського поневоленого народа. А все це сталося завдяки їх односельчанам, які перебувають в Америці, Канаді та Бразилії.

Нас тут з Озірної є багато. Якби кождий з нас зрозумів свій обовязок і на ту справу офірував пару долярів, то намічена сума скоро зібраласяб.

Дорогі Озіренці! Наш Комітет кличе до Вас за помічю. Тож не будьбо гіршими від інших, щоби колись з соромом не довелось нам вертатися до рідного містечка. Тепер є нагода, показати нашу любов до своїх братів, які у ворожій тюрмі не зрадуються, а вірять у світлу будучність і з великим ентузіязмом беруться до будови торговельної інституції. Крайна пора й нам на своїй землі братися до торговлі. Тим станемо на шляху до відродження наших братів на полі економічнім, а заразом і політичнім. Де торговля там фінанси, а де фінанси там сила, а лишe силою здобудемо свою державу.

По ближчі інформації просимо звертатись до:

М. Давискиба,
41 Rosewood St., Mattapan, Mass.

Хто хотів би переслати жертву, то шліть просто до Озірної, на руки Івана Костецького, або тут до нашого комітету на руки касієра О. Любачівського.

Хто мешкає коло Бостону, то просимо прийти на загальні збори, які комітет скличе.

За комітет несення помочі кооперативі в Озірній, повіт Зборів, Зах. Україна в Бостон, Масс.: Евстахій Безибка, гол.; Олекса Любачівський, касієр; Микола Давискиба секр.; Іван Берестецький, Г. Костецький, П. Кудрик і П. Берестецький, радні.

Батько хоче освідомити сина перед св. Миколаєм і каже йому:

— Сину, ти вже старший, тому я хочу тебе освідомити. Святий Миколай не приносить ніяких дарунків. Святий Миколай то я, бо я приносив тобі ці дарунки, я купував їх у місті та давав тобі під подушку.

Синок: Овва, тату, я знаю теж, що ти той бузьок, який приносить діти!

—o—

Жінка лежить смертельно хора. Вона питається чоловіка:

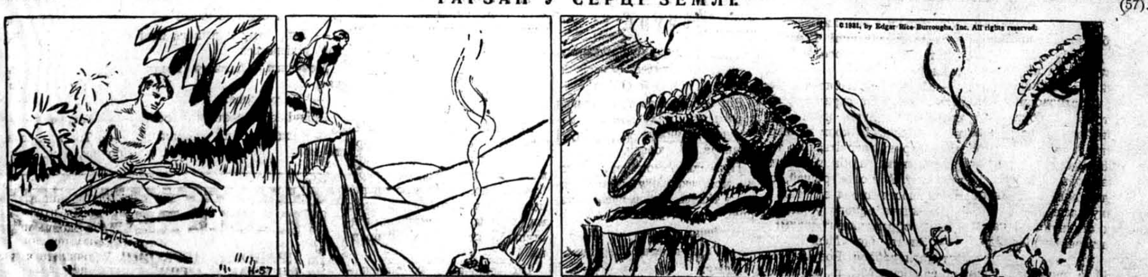
— Скажи мені щиро, чи ти все був мені вірний?

Чоловік: Можеш мені вірити, що ти була одинокою жінкою я любив! А ти як?

Жінка: Можеш бути спокійний — хай Бог скарає мене, коли я кажу неправду. Скільки я разів зрадила тебе, хай стільки разів обернуся в гробі!

ТАРЗАН У СЕРЦІ ЗЕМЛІ

(57).

Щоб зберегти на довше свою амуніцію, Ґрідлі зробив лук та стріли, а також довгу спису. Він рішив, що вже більше не стріне Тарзана, а також не зможе дібратися до повітроплава. Тепер він приготовився до того, що має лишитися тут до кінця свого життя. Одиноким його бажанням було стрінути десь людей. Якіб ті люди не були, щоб їх лише стрінути. Ґрідлі вважав, що зможе якось порозумітися й поволі зжитися з ними.

Скільки часу він блукав по горах, не можна сказати, але одного разу він почув у повітрю запах диму. Він виліз поспішно на найближчу скелю, щоб звідти оглянути місцевість. Звідси він зпочатку побачив струйку диму, що стовпом вилася до неба, а потім побачив біля багаття одного чоловіка. Ґрідлі був надзвичайно радий, що нарешті стрінув людину. Рішив чим скорше дібратися до неї й пуститися зі скелі вниз. Але тут він почув якийсь тяжкий тупіт.

Оглянувшись туди, Ґрідлі побачив, що над обривом скелі, яка нависла над тим місцем, де сидів чоловік біля вогню, зявилася величезна допотопна потвора. Вона тяжко ступала здовж обриву, винюхуючи повітря. Була вона неймовірних розмірів, з величезною головою, довгим тулубом і ще довшим хвостом. Від голови аж до кінця хвоста тягнулися рядком один по другому ніби рогові хрящі. Нарешті потвора спинилася над обривом перед людиною.

Ґрідлі бачив, що вона наміряється кинутись на людину. Він поспішив зі своєї скелі, щоб помогти засудженій на загибіль людині. Ґрідлі бачив, як потвора почала вужем звисати зі скелі, чіпляючись за неї своїми ціпкими ногами та довжезним хвостом. Нарешті той чоловік, що сидів біля багаття, почув небезпеку й схопився на ноги. Він кинувся з усеї сили тікати геть саме в той час, як потвора вже зістрибнула на землю біля його ватри.